

Nr 37.

Godkänd av första kammaren den 26 februari 1918.
Godkänd av andra kammaren den 26 februari 1918.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition angående postverkets ansvarighet för
vissa till postbefordran mottagna försändelser m. m.*

(Bevillningsutskottets betänkande nr 9.)

Till Konungen.

I en till riksdagen den 14 januari 1918 avlåten proposition, nr 44, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag förelagt riksdagen nedan återgivna förslag angående upphävande av förbudet mot postbefordran av assurerad försändelse, å vilken värdet angivits lägre än det verkliga, angående postverkets ansvarighet för assurerad försändelse, för rekommenderat brev, för oassurerat paket och för förlust eller skada till följd av försändelses försenade framkomst ävensom angående värdering av innehållet i skadad eller förkommen försändelse.

Uppslaget till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning är att söka i en av 1910 års statsrevisorer gjord erinran beträffande postverket. Revisorerna framhöllo därvid, att i § 26 mom. 2 och § 29 mom. 4 av då gällande allmänna poststadga den 9 september 1907 innehölls förbud mot angivande å inrikes assurerad försändelse av lägre värdebelopp än det, som verkligt funnes i försändelsen inneslutet, ävensom stadgande att inrikes rekommenderat brev icke finge innehålla penningar eller vissa värdepapper till sammanlagt högre värde än 500 kronor; att emellertid till revisorernas kännedom kommit, att vissa försäkringsbolag meddelade

försäkring å värdeförsändelser, som befordrades med posten, därvid försändelserna plägade hos postverket antingen assureras vida lägre än deras verkliga, hos bolag försäkrade värdeinnehåll eller ock rekommenderas; samt att enligt revisorernas mening ifrågavarande försäkringsbolag sålunda förskaffade sig en vinst, som med rätta borde tillkomma postverket, och att därför åtgärder borde vidtagas i syfte att statsverkets intressen i berörda hänseende bleve tillvaratagna.

I skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 31 maj 1911 förklarade sig riksdagen dela revisorernas mening om att åtgärder borde vidtagas för tillvaratagande av statsverkets intresse i föreliggande försäkringsfråga. Emellertid — anförde riksdagen bland annat — låge den huvudsakliga grunden till det anmärkta förhållandet i det i poststadgan givna förbudet att å inrikes assurerad försändelse angiva lägre värdebelopp än det i försändelsen inneslutna, jämfört med samma stadgas bestämmelser om begränsning till ett visst maximum i ett flertal fall av det belopp, varå postverket meddelade assurans, stadganden, som uppenbarligen vid åtskilliga tillfällen skulle visa sig omöjliga att samtidigt efterleva. Riksdagen ansåge därför, att i första hand en revision av poststadgan i förevarande hänseende borde verkställas och att därefter frågan om behörigheten av de enskilda försäkringsbolagens ifrågavarande verksamhet skulle prövas.

Med anledning av riksdagens berörda framställning anbefalldes generalpoststyrelsen att verkställa utredning, dels i vad mån de i poststadgan förekommande bestämmelserna angående försäkring av värdeförsändelser borde omarbetas i syfte att för allmänheten bereda större frihet vid och ökad möjlighet till sådan försäkring, dels ock huruvida eller i vilken mån inom landet verksamma enskilda försäkringsinrättningar borde betagas rätten att meddela försäkring å postförsändelser.

Med skrivelse den 27 februari 1917 framlade generalpoststyrelsen resultatet av den sålunda anbefallda utredningen, därvid styrelsen föreslog upphävande av nu gällande förbud mot befordran under postverkets ansvarighet av assurerad försändelse, å vilken värdet angivits lägre än det verkliga, varjämte styrelsen gjorde framställning om ändring i vissa andra avseenden av gällande bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för till postbefordran avlämnade försändelser.

Det är de av generalpoststyrelsen sålunda framställda, av Eders Kungl. Maj:t biträdde förslagen, som i förevarande proposition förelagts riksdagen till prövning.

En översikt av förslagen, sammanställda med nu gällande bestämmelser i ämnet, meddelas nedan.

I sin nämnda skrivelse den 27 februari 1917 har generalpoststyrelsen jämväl yttrat sig beträffande den ovan berörda frågan, huruvida enskilda försäkringsinrättningar borde betagas rätten att meddela försäkring å postförsändelser. Över samma fråga har även försäkringsinspektionen, på grund av remiss, den 26 juni 1917 avgivit utlåtande. Båda ämbetsverken hava därvid gjort uttalanden av innebörd, att någon rubbning i de enskilda försäkringsinrättningarnas rätt att försäkra postförsändelser icke borde göras.

Departementschefen för sin del har, med framhållande, att den gren av de enskilda försäkringsinrättningarnas verksamhet, som omfattar försäkring av postförsändelser, hittills varit av ringa omfattning, uttalat sig för, att monopol för postverket att meddela ifrågavarande försäkringar åtminstone för närvarande icke borde införas.

I fråga om postbefordran av assurerad försändelse, varå värdet angivits lägre än det verkliga, gälla för närvarande följande bestämmelser.

I § 2 av förordningen den 12 november 1872 angående postverkets ansvarighet för försändelser, som till postbefordran avlämnats, stadgas, att, om skälig anledning förekommer misstänka, att å något till postbefordran avlämnat brev, varför assurans begäres, värdet av detsamma innehåll blivit angivet högre än det rätteligen utgör, brevet må, på vederbörande posttjänstemans yrkande, i närvaro av den, som det inlämnat, öppnas å postanstalten; att, om därvid utrönes, att brevet icke innehåller penningar till det belopp, som angivits, och det, som för övrigt må vara i brevet inneslutet, uppenbarligen icke kan anses i värde motsvara skillnaden, posttjänstemannen äger vägra att till befordran emottaga brevet under postverkets ansvarighet för det därå angivna värde; samt att avsändaren är berättigad att, om han så äskar, avgiftsfritt erhålla skriftligt intyg över sålunda meddelad vägran. Dessa stadganden gälla, jämlikt § 9 mom. 1 i samma förordning, även i fråga om assurerade paket.

Vidare har genom kungörelsen den 26 maj 1882 angående ändring i gällande bestämmelser om postverkets ansvarighet för försändelser, som till postbefordran avlämnats, assuransavgiftens belopp m. m., förklarats, bland annat, att, då anledning förekommer misstänka, att å försändelse, som till postbefordran anmäles och för vilken assurans begäres, värdet blivit angivet lägre än det rätteligen utgör, med försändelsen skall förfaras i överensstämmelse med vad som finnes stadgat i § 2 av förordningen den 12 november 1872, så att, då tydligen sammanlagda värdet av de i försändelsen inneslutna penningar, obligationer och andra där-

med jämförliga, i var mans hand gällande värdepapper, vilkas ungefärliga värde med lätthet kan på grund av allmänt kända förhållanden beräknas, i någon avsevärd mån överstiger det värde, som angivits, försändelsen icke må till befordran mottagas.

I den internationella utväxlingen är, jämlikt artikel 9: 1 i avtalet angående utväxling av brev och askar med angivet värde den 26 maj 1906 och artikel 16 i postpaketkonventionen av samma dag, stadgat förbud mot varje svikligt angivande av högre värdebelopp än det, som verkligen finnes i försändelsen inneslutet. Förbud mot angivande av lägre värde än det verkliga finnes däremot icke intaget i de internationella postförfattningarna.

Uti ifrågavarande ämne har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att beträffande inrikes försändelse, för vilken assurans begäres, postbefordran icke vidare må förvägras av den anledning, att försändelsens värde misstänkes vara angivet lägre än det rätteligen utgör, och att följaktligen särskild åtgärd för utrönande av dylik försändelses verkliga värde icke skall vidtagas.

I fråga om postverkets ansvarighet för assurerad försändelse gälla nu nedannämnda stadganden:

Beträffande assurerat brev innehåller § 7 av förordningen den 12 november 1872 följande bestämmelser: Om assurerat brev går förlorat medan ännu postverkets ansvarighet därför fortfar, skall av postmedel till avsändaren, mot assuransbevisets återställande, utbetalas ett det angivna värdet motsvarande ersättningsbelopp, så framt ej utrönas kan, att detta värde överstiger det verkliga värdet av de i brevet inneslutna penningar eller andra värdesaker, i vilket fall ersättningen utgår efter sistnämnda värde. Därest assurerat brev framkommit, men försiglingen därå finnes rubbad eller omslaget så skadat, att någon del av brevets innehåll kunnat därur uttagas, och om medelst förteckning, som i § 6 av förordningen omförmäles, visas, att brevet vid verkställt öppnande före dess utlämnande till adressaten å ankomstortens postanstalt antingen icke innehållit några penningar eller saker av värde eller ock innehållit penningar eller värdesaker, men till ett värdebelopp, understigande det, som avsändaren enligt vad ovan sagts skolat erhålla, därest brevet gått helt och hållet förlorat, äger avsändaren att, emot assuransbevisets återställande, av postmedel åtnjuta ersättning, motsvarande i förra fallet sistnämnda belopp och i senare fallet skillnaden mellan samma belopp och värdet av det, som brevet befunnits innehålla. Skulle assurerat brev, över vars innehåll sådant intyg, som i § 4 av förordningen omförmäles, blivit avsändaren med-

delat, hava framkommit i orubbat skick så till försegling som omslag, men medelst förteckning, som enligt förordningens § 6 blivit vid brevets öppnande å ankomstortens postanstalt upprättad, eller med två trovärdiga vittnens intyg kan styrkas, att vid brevets utlämnande från postanstalten de penningar eller värdepapper, som enligt förstnämnda intyg bort finnas däruti inneslutna, till större eller mindre del saknats, äger avsändaren att, emot assurancesbevisets återställande, av postmedel njuta ersättning för det sålunda saknade.

Nu anförda stadganden beträffande assurerat brev äro, jämlikt § 9 mom. 1 i samma förordning, gällande även i avseende å assurerat paket.

Vidare har genom kungörelsen den 26 maj 1882 stadgats, att, då assurerad försändelse, medan den stått under postverkets vård, blivit skadad och skadan ej skäligen kan anses härröra därav, att försändelsen ej varit med vederbörlig omsorg och på ett fullt betryggande sätt inlagd och förseglad, avsändaren äger, mot försändelsens överlämnande till postverkets disposition, därför uppbära enahanda ersättning av postmedel, som skolat utgå, därest försändelsen gått förlorad.

Härjämte meddelas i § 11 av förordningen den 12 november 1872 och i omförmälda kungörelse den 26 maj 1882 bestämmelser om de tider, inom vilka anspråk på ersättning skall hos generalpoststyrelsen anmälas.

Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att i ifrågavarande avseende besluta,

dels att, om assurerat brev gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa försakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort det därå vid postbefordringen angivna värdet och att skadeståndet icke i något fall må överstiga beloppet av sistnämnda värde, samt att, om försändelsen gått förlorad och skadestånd utbetalas till avsändaren, denne dessutom skall vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna, varemot assurancesavgiften behålles av postverket;

dels att vad ovan stadgats beträffande postverkets ansvarighet för assurerat brev även skall gälla i fråga om assurerat paket, varjämte beträffande assurerat paket, för vilket skadestånd utbetalas, avsändaren skall vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna även i det fall, att paketets innehåll helt och hållet förstörts;

dels ock att generalpoststyrelsen må — utan hinder av hittills gällande föreskrifter om skyldighet för avsändare av assurerad försändelse att, för utbekommande av skadestånd av postmedlen för dylik försändelse, återställa assurancesbeviset — härutinnan meddela de föreskrifter, som kunna anses nödiga.

Angående postverkets ansvarighet för rekommenderat brev gäller nu, enligt § 8 av förordningen den 12 november 1872, med den ändring, som däri vidtagits genom kungörelsen den 10 mars 1905 angående avgiften för inrikes postförsändelses rekommendation samt ändring av gällande bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för vissa, till postbefordran avlämnade försändelser, dels att, om rekommenderat brev går förlorat, medan ännu postverkets ansvarighet därför fortfar, 36 kronor skola av postmedlen utbetalas till avsändaren, emot rekommendationsbevisets återställande, dels ock att, om rekommenderat brev framkommit, men förseglingen därå finnes rubbad eller omslaget så skadat, att någon del av brevets innehåll kunnat därur uttagas, och om medelst förteckning, som i § 6 av förenämnda förordning omförmäles, visas, att brevet vid verkställt öppnande före dess utlämnande till adressaten å ankomstortens postanstalt icke innehållit penningar eller andra saker till ett sammanlagt värdebelopp av 36 kronor, avsändaren äger att, emot rekommendationsbevisets återställande, av postmedlen åtnjuta skillnaden emellan nämnda belopp och värdet av det, som brevet befunnits innehålla.

Härutinnan har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta,

dels att, om rekommenderat brev, som varit förseglat i enlighet med de för assurerade brev gällande föreskrifter, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort 36 kronor samt att skadeståndet icke i något fall må överstiga nämnda belopp;

dels ock att generalpoststyrelsen må — utan hinder av hittills gällande föreskrifter om skyldighet för avsändare av rekommenderad försändelse att, för utbekommande av skadestånd av postmedlen för dylik försändelse, återställa rekommendationsbeviset — härutinnan meddela de föreskrifter, som kunna anses nödiga.

Beträffande postverkets ansvarighet för oassurerat paket gälla enligt § 9 mom. 2 och 3 av förordningen den 12 november 1872

med den ändring, som däri vidtagits genom kungörelsen den 16 april 1880 angående förändringar dels i taxeringen av guld- och silverförsändelser, som genom postverket befordras, dels ock i postverkets ansvarsskyldighet för oassurerade paket följande bestämmelser.

Om oassurerat paket går förlorat, innan detsamma blivit till adressaten utlämnat, äger avsändaren att i ersättning av postmedel erhålla, om paketets vikt uppgår till högst 1 kilogram, två kronor och, om vikten utgör mer än 1 kilogram, fyra kronor med tillägg därtill av en krona för varje halvt kilogram, varmed vikten överstiger 2 kilogram. Därest oassurerat paket, medan det stått under postverkets vård, blivit skadat, är postanstalten i adressorten skyldig att därom, i fall så önskas, avgiftsfritt meddela intyg, och äger avsändaren, där ej skadan skäligen kan anses härröra därav, att paketet icke varit med vederbörlig omsorg inlagt, åtnjuta den för förkommet paket stadgade ersättning, varemot paketet tillfaller postverket.

I detta ämne har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att, om oassurerat paket gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att skadeståndet icke må överstiga 20 kronor för paket, utom beträffande paket med högre vikt än 5 kilogram, för vilket skadeståndet må kunna utgå intill belopp, motsvarande 4 kronor för varje kilogram eller del av kilogram av paketets vikt, ävensom att, om paketet gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förstörts samt skadestånd utbetalas till avsändaren, denne dessutom skall vara berättigad att återbekomma befordringsavgifterna.

Jämlikt § 10 i förordningen den 12 november 1872 är postverket icke i andra fall, än som i förordningen sägs, ansvarigt för försändelse, som till postbefordran avlämnats, där ej på grund av förbehåll om s. k. postförskott eller annat särskilt avtal sådan ansvarighet åligger verket. I förordningen finnes icke något stadgat om ansvarsskyldighet för den händelse avsändare eller adressat åsamkas förlust eller skada på grund av försändelsens försenade framkomst.

I förevarande proposition har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att, om skada å assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket uppenbarligen förorsakats av försening i postbefordringen och denna försening vållats genom fel eller försummelse från postfunk-

tionärs sida, generalpoststyrelsen må, när sådant prövas vara av förhållandena påkallat, tillerkänna avsändare skadestånd enligt allmänt gällande grunder.

I fråga om värdering av innehållet i skadad eller förkommen försändelse stadgas i § 12 av förordningen den 12 november 1872 att, då vid prövning av behörigen anmält ersättningsanspråk fråga förekommer om uppskattning av värdesaker, som varit inneslutna i assurerat eller rekommenderat brev eller i assurerat paket och vilka antingen finnas i behåll eller eljest anses vara till beskaffenheten fullständigt kända, bör, i fall av tvekan om deras rätta värde, detta värdes bestämmande överlämnas åt tre gode män, vilka väljas, en av postverket, en av avsändaren och en av de båda sålunda valda.

Härutinnan har nu Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att, om vid prövning av ersättningsanspråk rörande assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket tvekan uppstår om rätta värdet å föremål, som varit i försändelsen inneslutet, detta värde skall bestämmas på sätt i gällande lag om skiljemän föreskrives.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att de beslut, som i ovan angivna hänseenden kunna bliva meddelade, må träda i tillämpning vid tidpunkt, som av generalpoststyrelsen bestämmes, dock ej senare än den 1 juli 1918.

Vid behandlingen hos generalpoststyrelsen av frågan om postverkets ansvarighet för oassurerat paket hava två olika meningar gjort sig gällande. Enligt båda skulle, om sådant paket, medan det stått under postverkets vård, gått förlorat, plundrats eller skadats, avsändaren under vissa förutsättningar och med viss begränsning vara berättigad till skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten. Men enligt den mening, som funnit uttryck i generalpoststyrelsens förslag och vartill Eders Kungl. Maj:t anslutit sig, skulle maximigränsen för postverkets skadeståndsskyldighet fastställas olika allt efter paketens hänförlighet till olika viktgrupper, varemot enligt den inom generalpoststyrelsen uttalade skiljaktiga meningen maximigränsen skulle vara lika för alla paket.

Såsom av det anförda framgår, torde upprinnelsen till ifrågavarande revision av vissa postala bestämmelser vara att söka i statsrevisorernas

och riksdagens ovanberörda uttalanden. De förhållanden, för vilka sålunda från riksdagens sida påkallades uppmärksamhet, synas genom vad Eders Kungl. Maj:ts därtutinnan föreslagit, bliva, såvitt omständigheterna nu betinga, tillfredsställande ordnade. Riksdagen har således icke någon erinran att framställa mot propositionen i denna del.

Ej heller mot Eders Kungl. Maj:ts förslag i övrigt, som jämväl synes riksdagen ägnat att åvägabringa mera nöjaktiga förhållanden mellan postverket och allmänheten, har riksdagen någon invändning att göra.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts får riksdagen tillkännagiva, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, nr 44, beslutat

dels att beträffande inrikes försändelse, för vilken assurans begäres, postbefordran icke vidare må förvägras av den anledning, att försändelsens värde misstänkes vara angivet lägre än det rätteligen utgör, och att följaktligen särskild åtgärd för utrönande av dylik försändelses verkliga värde icke skall vidtagas;

dels att, om assurerat brev gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort det därå vid postbefordringen angivna värdet och att skadeståndet icke i något fall må överstiga beloppet av sistnämnda värde, samt att, om försändelsen gått förlorat och skadestånd utbetalas till avsändaren, denne dessutom skall vara berättigad att återbekomma befordringsavgifterna, varemot assuransavgiften behålles av postverket;

dels att vad ovan stadgats beträffande postverkets ansvarighet för assurerat brev även skall gälla i fråga om assurerat paket, varjämte beträffande assurerat paket, för vilket skadestånd utbetalas, avsändaren skall vara berättigad att återbekomma befordringsavgifterna även i det fall, att paketets innehåll helt och hållet förstörts;

dels att, om rekommenderat brev, som varit förseglat i enlighet med de för assurerade brev gällande föreskrifter, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om

värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort 36 kronor samt att skadeståndet icke i något fall må överstiga nämnda belopp;

dels att generalpoststyrelsen må — utan hinder av hittills gällande föreskrifter om skyldighet för avsändare av assurerad eller rekommenderad försändelse att, för utbekommande av skadestånd av postmedlen för dylik försändelse, återställa assurances- eller rekommendationsbeviset — härutinnan meddela de föreskrifter, som kunna anses nödiga;

dels att, om oassurerat paket gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att skadeståndet icke må överstiga 20 kronor för paket, utom beträffande paket med högre vikt än 5 kilogram, för vilket skadeståndet må kunna utgå intill belopp, motsvarande 4 kronor för varje kilogram eller del av kilogram av paketets vikt, ävensom att, om paketet gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förstörts samt skadestånd utbetalas till avsändaren, denne dessutom skall vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna;

dels att, om skada å assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket uppenbarligen förorsakats av försening i postbefordringen och denna försening vållats genom fel eller försummelse från postfunktionärs sida, generalpoststyrelsen må, när sådant prövas vara av förhållandena påkallat, tillerkänna avsändare skadestånd enligt allmänt gällande grunder;

dels att, om vid prövning av ersättningsanspråk rörande assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket tvekan uppstår om rätta värdet å föremål, som varit i försändelsen inneslutet, detta värde skall bestämmas på sätt i gällande lag om skiljemän föreskrives;

dels ock att ifrågavarande beslut må träda i tillämpning vid tidpunkt, som av generalpoststyrelsen bestämmes, dock ej senare än den 1 juli 1918.

Stockholm den 26 februari 1918.

Med undersåtlig vörndnad.